

Η διερεύνηση της προσωπικότητας μέσα από το σύγχρονο μυθιστόρημα (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

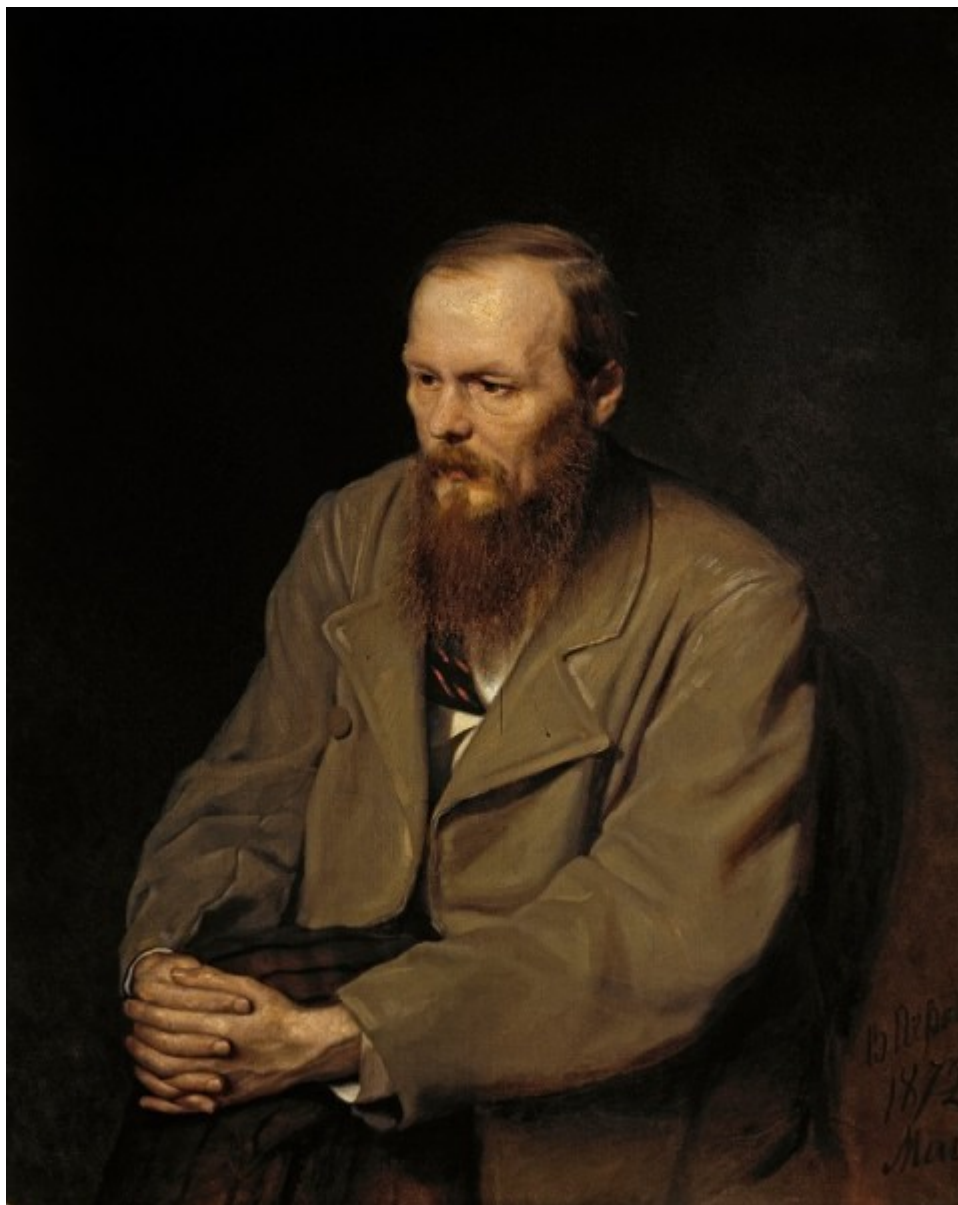
/ [Πεμπτουσία](#)

Η μελέτη του φιλόλογου κ. Ηρακλή Ψάλτη σχετικά με τα θέματα της αμαρτίας και της λύτρωσης στο έργο του Γ. Βιζυηνού, από την άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1MngoPL>), προχωρά στο σημερινό της απόσπασμα στην εξέταση της ατομικής ύπαρξης μέσα από τις φόρμες του σύγχρονου μυθιστορήματος.

4.3 Ατομικός άνθρωπος και μοντέρνο μυθιστόρημα

Οι σύγχρονοι λογοτέχνες, πνευματικά τέκνα της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού, κινήματα που σμίλευσαν τον ατομικό άνθρωπο, αγνοούν σε μεγάλο βαθμό τη θεολογία -πλην ελαχίστων εξαιρέσεων- και τα έργα τους αποτελούν πεδίο αυτοέκφρασης και διατύπωσης ατομικών συναισθημάτων και οραμάτων. Αντιθέτως, πριν την ανάδυση του νέου αυτού τύπου ανθρώπου η τέχνη υπηρετούσε τον υπερβατικό άξονα της ζωής και αναφερόταν στο μεταφυσικό κέντρο του κόσμου[278]. Η μεταστροφή αυτή του πνευματικού οδοδείκτη συντελείται λόγω της ισχυρής αυτοπεποίθησης που αναπτύσσει ο σύγχρονος άνθρωπος για τις δυνάμεις και τις δυνατότητές του, ένα γεγονός που τον οδηγεί στην απελευθέρωσή του από τις θρησκευτικές κηδεμονίες και τις δεσμεύσεις της παράδοσης[279]. Η «αναζήτηση» της ατομικότητας, όμως, δεν αποτελεί κάτι εντελώς νέο στην ιστορία των ιδεών. Συναντάται ήδη στις *Εξομολογήσεις* του Αυγουστίνου Ιππώνος, οι οποίες αποτελούν το πρώτο κείμενο της ανθρώπινης σκέψης που αναδεικνύει τον ατομικό, υποκειμενικό λόγο και μετατοπίζει το ενδιαφέρον από το πεδίο της ιστορίας στον έσω άνθρωπο, στην ατομική συνειδησιακή αναζήτηση[280].

Η εμφάνιση του μυθιστορήματος -του κατεξοχήν λογοτεχνικού είδους των νεοτέρων χρόνων σύμφωνα με τον Μιχαήλ Μπαχτίν (1895-1975 μ. Χ.)- συνδέεται άμεσα με την *ανάδυση του ατόμου* στον ανερχόμενο αστικό κόσμο της Δύσης. Επίσης, το μυθιστόρημα καινοτομεί λογοτεχνικά δημιουργώντας ένα κόσμο πολυφωνίας, πολυγλωσσίας και διαλογικότητας, ένα κόσμο προσωπικής εμπειρίας, συνεχούς επανεξέτασης και επαναξιολόγησης και εισάγει μια καινούργια αντίληψη για τον χρόνο, η οποία αναβαθμίζει τη σημασία του παρόντος και ιδίως του μέλλοντος και η οποία βρίσκεται σε *αρμονία* με την εσχατολογική προοπτική του χριστιανισμού. Επιχειρεί μάλιστα να δώσει με την αφήγηση και τη χρήση του λογοτεχνικού μύθου, τις δικές του υπαινικτικές και πολύσημες απαντήσεις στα μεγάλα ερωτήματα του κόσμου και του ανθρώπου[281].

Συγχρόνως, το μοντέρνο μυθιστόρημα μετατρέπεται και σε εργαστήριο εξερεύνησης τρόπων εξόδου του ανθρώπου από τον εαυτό του. Η υπέρβαση του

φόβου του άλλου, που συνιστά μια παθολογία θεμελιωμένη στην ίδια τη ρίζα της ύπαρξής του, καθώς πρόκειται για την *απόρριψη* του κατεξοχήν Άλλου, του Δημιουργού, από τον πρώτο άνθρωπο, τον Αδάμ, ενώ η συμφιλίωση με τον Θεό επιτρέπει τη συνδιαλλαγή με τον οποιονδήποτε άλλον. Επιπροσθέτως, η αναγνώριση και η αποδοχή της διαφορετικότητας του άλλου -σε συνδυασμό με την υπέρβαση του φόβου- αποτελούν τις απαραίτητες συνθήκες για την επίτευξη της πραγματικής *επικοινωνίας*[282]. Τέλος, το μυθιστόρημα στον ρόλο του ατόμου προσθέτει το στοιχείο της διαλογικότητας και της σχέσης «εισάγοντας» έτσι την έννοια του *προσώπου*, μια έννοια η οποία αποτελεί γέννημα - θρέμμα της ορθοδοξίας[283].

[Συνεχίζεται]

[278]Ζ. Λορεντζάτος, «Το χαμένο κέντρο» στο *Μελέτες τόμος Πρώτος* (Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος και Μουσείο Μπενάκη, 2007)σ.333-419, εδώ σ.364-367.

[279]Π. Καλαϊτζίδης, «Θεολογικές προϋποθέσεις του διαλόγου με τη μοντέρνα λογοτεχνία» στη *Νέα Εστία* (Μάρτιος 2004)σ.324 -362, εδώ σ.339.

[280]Π. Καλαϊτζίδης, «In interiore homines» Θεολογική περιήγηση στις προϋποθέσεις της νεωτερικής λογοτεχνίας στο *Σύναξη 70* (1999)σ.39-45, εδώ σ.43.

[281]Π. Καλαϊτζίδης, «Θεολογικές προϋποθέσεις του διαλόγου με τη μοντέρνα λογοτεχνία», όπ. παρ., σσ.342-343.

[282]Π. Καλαϊτζίδης, «Θεολογικές προϋποθέσεις του διαλόγου με τη μοντέρνα λογοτεχνία», όπ. παρ. σ.352.

[283]Ι. Ζηζιούλας, «Από το προσωπίον εις το πρόσωπον» στο *Χαριστήρια εις μνήμην του Μητροπολίτου γέροντος Χαλκηδόνος Μελίτωνος* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, 1977)σ.287-323.